

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาว่า ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่ มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ทั้งนี้โดยยึดแนวทางการจัดการศึกษาในหมวด 4 มาตรา 23 ที่ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสม และในหมวด 4 มาตรา 24 ได้กำหนดกระบวนการเรียนรู้ โดยจัดกระบวนการสอนผสมผสานความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกรายวิชา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 21) ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550 – 2554 ที่เน้นการพัฒนาคนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาประเทศโดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กำหนดสภาพสังคมไทยที่พึงประสงค์ โดยมุ่งพัฒนาสู่สังคมที่เข้มแข็งและมีคุณภาพเป็นสังคมที่ยึดหลักความสมดุลความพอดี สามารถสร้างคนทุกคนเป็นคนดี คนเก่ง มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย มีความรับผิดชอบ มีจิตสำนึกสาธารณะและพึ่งตนเองได้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ 2544, หน้า 8 – 9) อีกทั้งมาตรฐานการศึกษาของชาติ ซึ่งประกาศใช้เมื่อปี พ.ศ. 2547 ได้กำหนดคุณลักษณะของพลเมืองไทย และพลโลกไว้ในมาตรฐานที่ 1 พร้อมกำหนดตัวบ่งชี้ 5 ด้าน ได้แก่ 1) กำลังกายกำลังใจที่สมบูรณ์ 2) ความรู้และทักษะที่จำเป็น และเพียงพอในการดำรงชีวิต และการพัฒนาสังคม 3) ทักษะการเรียนรู้ และการปรับตัว 4) ทักษะทางสังคม 5) คุณธรรมจิตสาธารณะ และจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และพลโลก (สภาการศึกษา สำนักงานมาตรฐานการศึกษา, 2547, หน้า 84 - 85) นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งได้กำหนดมาตรฐานด้านผู้เรียนมาตรฐานที่ 1 ว่า ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์โดยมีตัวบ่งชี้ผลสำเร็จ ดังนี้ มีวินัย มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติตนตามระเบียบ และหลักธรรมเพื่อพัฒนาของแต่ละศาสนา ซื่อสัตย์สุจริต มีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละเพื่อส่วนรวม ประหยัดในการใช้สิ่งของ และ

ทรัพย์สินทั้งของตนเอง และส่วนรวมตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัดและคุ้มค่า (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542, หน้า 13)

ความพยายามของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในภาครัฐ และเอกชนที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างนี้ อาทิเช่น “โครงการคุณธรรมนำไทย” โดยคณะรัฐมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ (คณะรัฐมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ, 2550, หน้า 87) ที่ให้ความสำคัญในการกล่อมเกลาลูกฝังคุณธรรมให้แก่เยาวชนไทย หรือ “แนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์” ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (ม.ป.ป.) ซึ่งผนวกเอา “ความดี” หรือ “ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ และความต้องการตนเอง การรู้จักเห็นใจผู้อื่น และการมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม” มาเป็นหนึ่ง ในความสามารถสามประการที่ควรมุ่งปลูกฝังให้แก่เด็กและเยาวชน นอกจากนี้การเล่านิทาน เสริมสร้างคุณธรรม หรือการสร้างสังคมจำลองให้บุคคลเรียนรู้ถึงการอยู่ร่วมกันโดยใช้คุณธรรม (Shaffer, 1996, p. 113) เป็นอีกวิธีการหนึ่งในการเสริมคุณธรรม การจัดกิจกรรมกล่อมเกล่า (ซึมซับ) ด้านคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดแก่ผู้เรียน การส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนการสอนที่ สร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่ผู้เรียน การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมเป็นครูที่พูดได้ การจัด กิจกรรมประกวด แข่งขัน ยกย่องคนดี ในปัจจุบัน ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาคุณธรรม เหล่านี้ สอดรับเป็นอย่างดีกับความพยายามของนักการศึกษา นักจิตวิทยาหลายคนที่ยพยายาม ทำความเข้าใจ นำเสนอทฤษฎีและผลิตผลงานวิจัยรวมถึงเอกสารอ้างอิงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ คุณธรรมและการพัฒนาคุณธรรม (สำนักประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักเลขาธิการสภา การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

จากการส่งเสริม พัฒนา แก้ไขพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเด็กและเยาวชนดังกล่าว ในส่วนสถาบันการศึกษา พบว่า การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทุกระดับชั้นยังขาดการสอดแทรกเรื่องคุณธรรมจริยธรรม จิตสำนึกสาธารณะ และคุณลักษณะ ของพลเมืองที่ดีให้กับนักเรียนอย่างต่อเนื่องและเป็นแบบแผน ในการเรียนการสอนจริยธรรม มุ่งศึกษาเพียงภาคทฤษฎีแต่ไม่ได้มุ่งเน้นการฝึกปฏิบัติอย่างจริงจัง ขาดกระบวนการในการประเมิน และฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมของผู้สอน ส่งผลให้บุคลากรบางส่วนมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น ลงโทษนักเรียนรุนแรงเกินกว่าเหตุ กระทำอนาจารลูกศิษย์ กลายเป็นแบบอย่างที่ไม่ดีให้กับ เด็กและเยาวชน บรรทัดฐานของสังคม (Social Norm) เน้นให้คุณค่าทางวัตถุมากกว่าจิตใจ ให้คุณค่ากับคนเก่งมากกว่าคนดี จึงทำให้เด็กและเยาวชนจำนวนมากมองข้ามความสำคัญของ คุณธรรม และจริยธรรมประจำใจ ละเลยคำสอนทางศาสนาและวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของ ประเทศชาติ (Nation Culture) ลุ่มหลงไปกับค่านิยมตะวันตก ประกอบกับสภาพสังคมในปัจจุบัน ได้ประสบกับปัญหาการเกิดวิกฤติทางศีลธรรมในสังคม (Social Crisis) เกิดความไม่สอดคล้องกัน

ของคนในชาติ มีการแบ่งแยกเป็นฝักฝ่ายของประชาชนในประเทศ อันก่อให้เกิดภาวะสังคมไร้ระเบียบ (Social Disorganization) ซึ่งได้ส่งผลกระทบในทางลบต่อเด็กและเยาวชนอย่างมหาศาล จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกภาคส่วนของสังคมจะต้องร่วมมือกันในการดำเนินการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมควบคู่ไปกับการพัฒนาสภาพให้กับเด็กและเยาวชนในทุก ๆ ด้าน ซึ่งเปรียบเสมือน การป้องกันปัญหาในระยะยาวของประเทศชาติ มิให้เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานของสังคม (Deviant Behavior) และกลายเป็นปัญหาสังคมต่อไปในอนาคต อันจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศชาติอย่างใหญ่หลวง (ทัศนีย์ สาแก้ว, 2551, หน้า 1 - 2)

นักทฤษฎีหลายท่าน ได้ศึกษาทฤษฎีพัฒนาการของเด็กซึ่งได้กล่าวถึงความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ อันเป็นสาเหตุของพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของแอคเลอร์ (โอเคเนชั่น, 2552) มีหลักสำคัญ 4 ประการ คือ 1) การเข้าร่วมสังคมจะเริ่มมาจากครอบครัว 2) ความรู้สึกมีปมด้อยทั้งทางร่างกายและสังคม 3) วิถีทางปฏิบัติเพื่อลดปมด้อยและสร้างปมเด่นของตนขึ้นมา 4) เป้าหมายถึงจุดมุ่งหมายในชีวิตของแต่ละบุคคลจะยึดหลักของความพอใจของแต่ละคนเป็นสำคัญ (ทฤษฎีเกี่ยวข้องกับจิตวิทยาพัฒนาการ, 2552) และทฤษฎีพัฒนาการทางบุคลิกของอีริกสัน (Feldman, 1993, p.444 - 445) กล่าวว่า ช่วงวัยอายุ 12 - 18 ปี วัยรุ่นเริ่มแสวงหาเอกลักษณ์เป็นของตนเอง หรืออาจเกิดความวุ่นวายใจได้ นอกจากนี้จากทฤษฎีพัฒนาการของฮอลล์ (Jones & Jones, 1991, p.303 อ้างถึงใน นิตยา เรืองเป็น, 2545) กล่าวถึงพัฒนาการของมนุษย์ในขั้นที่ 4 ว่า ขั้นวัยรุ่น (Adolescence 2 civilized) อายุ 12 - 25 ปี เป็นวัยพายุบูแคม ผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นยังสามารถใช้คำว่าเด็กแทนได้ เพราะตัวเด็กเองมีความรู้สึกยังเป็นเด็ก ไม่รู้สึกว่าเป็นผู้ใหญ่ เพราะอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนต้น ซึ่งมีอายุระหว่าง 13 - 16 ปี ช่วงนี้เป็นช่วงเชื่อมต่อระหว่างความรู้สึกของความเป็นเด็ก และความเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งย่อมเห็นได้ชัดว่าบทบาทของเด็กเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงไป เป็นสาเหตุประการหนึ่งให้เด็กวัยนี้ว้าวุ่น ไม่เข้าใจในบทบาทของตนเองอย่างแท้จริง เพราะในหลายโอกาสเด็กอาจต้องทำตัวเป็นเด็ก แต่ในหลายโอกาสผู้ใหญ่รอบข้างมุ่งหวังให้เด็กทำตัวเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบในลักษณะของผู้ใหญ่ ณรุทธ์ สุทธจิตต์ (2541) กล่าวว่า ธรรมชาติของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จึงเป็นอีกปัญหาหนึ่งที่ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เนื่องจากวัยนี้เป็นวัยแห่งปัญหา เป็นวัยหัวเลี้ยวหัวต่อ เป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงมากทั้งร่างกายและจิตใจ ซึ่งอาจทำให้วัยรุ่นมีปฏิกิริยาต่อการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย และอารมณ์ต่าง ๆ เป็นวัยที่มีความเครียดทางอารมณ์

ดนตรี เป็นศิลปะที่อาศัยเสียงเพื่อเป็นสื่อในการถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกต่าง ๆ ไปสู่ผู้ฟังเป็นศิลปะที่ง่ายต่อการสัมผัส ก่อให้เกิดความสุข ความปลื้มปิติ ฟังพอใจให้แก่นมนุษย์ เช่น การบรรเลงดนตรี การร้องเพลง ดนตรีเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ชั้นสูง ที่ผูกพันเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต

ของมนุษย์เป็นอย่างยิ่ง คนตรีเป็นงานศิลปะที่ได้รับการสร้างขึ้นจากมนุษย์และพัฒนาขึ้นทีละน้อย จนในที่สุดก็ถูกนำมาปรับใช้สังคมมนุษย์ และกลายเป็นวัฒนธรรมประจำชาติที่สำคัญ ทำให้เป็นชาติที่สมบูรณ์และสามารถนำไปเป็นเครื่องบ่งชี้ได้ชัดเจนว่า ชาติที่เจริญย่อมมีคนตรีเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง นอกจากนั้น คนตรียังเป็นสื่อในการศึกษาถึงความเป็นอยู่ในอดีต ปัจจุบัน ความเจริญรุ่งเรืองหรือความเสื่อมของสังคมนั้นได้เป็นอย่างดี คนตรีนอกจากแสดงออกถึงความประณีต วิจิตรพิสดารแล้ว ยังสะท้อนถึงความงามด้านจิตใจ และอารมณ์ของมนุษย์ในแต่ละสมัย (ชานระเบียง, 2548, หน้า 5) สามารถโน้มน้าวจิตใจให้ผู้ฟังเคลิบเคลิ้ม คล้อยตาม เกิดความสุนทรีย์ มองโลกในแง่ดี ช่วยผ่อนคลายความตึงเครียด ช่วยขจัดจิตใจให้เยือกเย็น ช่วยกล่อมเกลา อุปนิสัยของมนุษย์ที่หยาบกระด้าง ก้าวร้าว โหดเหี้ยม ทารุณ ให้ผ่อนคลายลง ทั้งยังเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญที่แสดงให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองของชนชาติไทยอีกด้วย (สมณา มีคุณ, 2546) สอดคล้องกับ เฉลิมพล งามสุทธิ (ม.ป.ป.) กล่าวว่า คนตรีมีความสัมพันธ์กับมนุษย์มาตั้งแต่เริ่มมีมนุษยชาติแล้ว ไม่ว่าจะเป็นความบันเทิงเริงรมย์ทางสังคม วัฒนธรรมและจิตใจ อีกทั้งเป็นเครื่องกล่อมเกลาจิตใจ และผ่อนคลายอารมณ์ได้เป็นอย่างดี ในอดีต สมัยกรีกและโรมันเชื่อว่าคนตรีคือ สิ่งมหัศจรรย์ และอำนาจของคนตรีสามารถช่วยบำบัดโรคทางกายและจิตใจได้ (Cook, 1981, p. 254) นักปราชญ์หลายท่านได้กล่าวถึงคนตรีในทำนองเดียวกัน เช่น เฟลโต กล่าวว่า สุขภาพกายและสุขภาพจิตสามารถปรับให้ดีขึ้นได้โดยการใช้ดนตรี อีกทั้งโฮเมอร์แนะว่า อารมณ์ในทางลบทั้งหลายสามารถป้องกันได้ด้วยเสียงดนตรี (Macelland, 1979, p. 253)

เบโทเฟล (Beethoven, 1770 -1827 อ้างถึงใน จันทิมา ดอกไม้, 2547) คีตกวีเอกของโลก ในยุคคลาสสิก ให้ความสำคัญของคนตรีว่า “คนตรี คือ พลังงานสำหรับจิตใจ ความคิดสร้างสรรค์ และการประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ ๆ คนตรีช่วยกล่อมเกลาอารมณ์ของผู้เรียนหรือผู้เล่นดนตรีให้มีจิตใจอ่อนโยน เห็นอกเห็นใจผู้อื่น สร้างสรรค์ บรรเทาอารมณ์ที่ไม่ดีให้คลายลงหรือสร้างความสุขให้กับจิตใจยามเคร่งเครียด สอดคล้องกับ โกวิทช์ ชันศิริ (2550, หน้า 33) ได้แสดงความเห็นว่า ถ้าคนตรีได้มีส่วนส่งเสริมพัฒนาการของเยาวชนทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมอย่างจริงจัง เหตุการณ์อันร้ายแรงที่เกิดขึ้นแทบทุกวัน เช่น ยาเสพติด การฆ่ากันอย่างโหดร้ายทารุณ หรืออาชญากรรมทางเพศก็จะลดสถิติลงได้บ้าง การที่มีกรณีร้ายแรงเกิดขึ้นเช่นนั้นก็เป็นเพราะความเครียดทางอารมณ์ที่ไม่มีทางระบายออก หากได้คนตรีช่วยกล่อมเกลาจิตใจและอารมณ์ ก็จะช่วยผ่อนหนักให้เป็นเบาได้ สอดคล้องกับคำพูดที่ว่า “คนตรีอาจเป็นสิ่งที่ช่วยให้โลกอยู่รอด” ในขณะที่ พัททภัย คชวงษ์ (2541 อ้างถึงใน จันทิมา ดอกไม้, 2547) ได้กล่าวว่า คนตรีช่วยพัฒนาอารมณ์ของเด็กในการให้ความเพลิดเพลิน ช่วยถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกให้ผ่อนคลายความเครียด เพราะความไพเราะของเพลง สีลาและท่วงทำนองจะช่วยกล่อมเกลาอารมณ์

ของเด็กให้พลัดเปลี่ยนเป็นปกติได้อย่างดี และยังพัฒนาอารมณ์ให้เกิดจินตนาการกว้างไกล มีความเยือกเย็น สุขุม รักสวยรักงาม เด็กจะเกิดความนุ่มนวลอ่อนโยนโดยอาศัยคุณสมบัติของเสียงดนตรี นอกจากนี้ นักจิตวิทยาสังคมต่างให้การยอมรับและได้กล่าวถึงคุณค่าของดนตรีไว้ว่า ดนตรีก่อให้เกิดพลัง (Power) ดนตรีก่อให้เกิดความสว่างแก่จิตใจ (Enlighten) ดนตรีก่อให้เกิดความสุข (Wellbeing) ดนตรีก่อให้เกิดทักษะ (Skill) ดนตรีก่อให้เกิดความสมบูรณ์ (Wealth) ดนตรีก่อให้เกิดความผูกพันรักใคร่ (Affection) ดนตรีก่อให้เกิดความเคารพนับถือ (Respect) ดนตรีก่อให้เกิดคุณธรรม (Rectitude) (Parriott, 1969 อ้างถึงใน เอกรัตน์ อ่อนน้อม, 2550, หน้า 41) การเรียนการสอนดนตรีได้พัฒนาการเรียนการสอนที่เอื้อประโยชน์ในการปลูกฝังให้เด็ก มีการเรียนเป็นกลุ่ม มีการเล่นร่วมกัน มีเกม และมีแบบฝึกหัดทางดนตรีที่จะช่วยให้เกิดการทำงานร่วมกันของเด็ก ๆ ในชั้นเรียน อันจะทำให้เกิดความสัมพันธ์ และระบบสังคมเล็กซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีให้กับเด็ก สอดคล้องกับพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานเนื่องในวัน สักกิดมงคล ครั้งที่ 2 ณ เวทีลีลาศ สวนอัมพร เมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม พ.ศ. 2512 ทรงพระราชดำริว่า ดนตรีสร้างความรู้สึที่ดี เช่น ความอดทน ความขยันขันแข็ง และ ความสามัคคี (กรมศิลปากรและสำนักงานอุทยานการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานบริหารและพัฒนา องค์ความรู้ องค์การมหาชน, 2553)

จากการศึกษาการดำเนินกิจกรรมตามโครงการ และงานวิจัยต่าง ๆ พบว่า ดนตรีจัดเป็น กิจกรรมหนึ่งที่สามารถพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเด็ก ดนตรีมีส่วนช่วยพัฒนาทักษะทางด้าน สมองและอารมณ์ และส่งเสริมคุณธรรมนำปัญญา ดนตรีมีส่วนช่วยให้ผ่อนคลายความตึงเครียด ทำให้เยาวชนไทยไม่หมกมุ่นอยู่กับยาเสพติด และอบายมุข ดนตรีสามารถช่วยเสริมสร้าง พัฒนาการทั้งทางร่างกายและจิตใจได้ ดังที่ สุภจิต ขาวแดง (2549) ได้พัฒนาคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ของนักเรียน โดยใช้ดนตรีพื้นเมือง (สะล้อ ซอ ซึง) ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับ มากที่สุด จำนวน 4 ด้าน คือ ด้านความมีวินัยและความรับผิดชอบ ด้านความกตัญญูทศเวที ด้านความเสียสละ และด้านชื่นชม ร่วมกิจกรรมและมีผลงานด้านดนตรี ตามลำดับ นอกจากนี้ วีระศักดิ์ จันทิมา (2547) ได้ศึกษาการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้กิจกรรมดนตรีพื้นเมือง ผลวิจัย พบว่า ความรับผิดชอบของนักเรียนดีขึ้น ภายหลัง การเข้าร่วมกิจกรรมดนตรีพื้นเมือง ต้องจิตต์ จิตดี (2547) ได้ศึกษาการพัฒนาความมีวินัยในตนเอง ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรี ผลการวิจัย พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการ จัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรี มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ การรู้จักเวลา ความอดทน อดกลั้น และพฤติกรรมความมีวินัย ในตนเองมีการเปลี่ยนแปลงไปใน ทิศทางที่สูงขึ้นตลอดช่วงของการจัดกิจกรรม ถนอม กุลจรรย์ (2552) ใช้กิจกรรมชุมนุมดนตรีเป็น

สื่อในการปลูกฝังคุณธรรมให้กับเด็ก ผลการจัดกิจกรรมพบว่า คนตรีสามารถพัฒนาคุณธรรมได้เป็นอย่างดี ในเรื่องของความซน นักเรียนมีความวิริยะอุตสาหะในการฝึกซ้อมดนตรี มีความประหยัดโดยปรับของเล่นที่ใช้การไม่ได้มาทำเป็นเครื่องดนตรี มีความซื่อสัตย์ คือ การตรงต่อเวลา ความมีวินัย นักเรียนมาซ้อมตรงเวลา กลับบ้านตรงเวลา มีความสุภาพ มีมารยาทต่อเพื่อนครู และบุคคลทั่วไป มีความสะอาด นักดนตรีทุกคนช่วยกันรักษาความสะอาดของเครื่องดนตรี และเก็บเครื่องดนตรีอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย มีความสามัคคี นักดนตรี นักร้อง นางรำ ร่วมกันซ้อมพร้อมเพรียงกันจนประสบความสำเร็จ ความมีน้ำใจ เพื่อน ๆ มีการแบ่งปันสิ่งของที่ป็นรางวัล และช่วยกันเก็บเครื่องดนตรีเมื่อแสดงเสร็จ และมีความกตัญญู

การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน เป็นเรื่องสำคัญอีกเรื่องหนึ่งที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องให้ความสำคัญ โดยตัวผู้บริหารเองจะต้องส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ให้เกิดแก่นักเรียนในโรงเรียน และขณะเดียวกันก็ต้องส่งเสริมครูในโรงเรียนให้สามารถจัดกิจกรรมที่จะช่วยอบรมบ่มนิสัยนักเรียนทุกคนให้เป็นคนที่มีคุณธรรมด้วย โรงเรียนแห่งหนึ่งของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิต เป็นโรงเรียนมัธยมขนาดเล็กมีพื้นที่ 34 ไร่ 87 ตารางวา มีอาคารเรียนและอาคารประกอบจำนวน 5 อาคาร รับผิดชอบการจัดการศึกษาดังแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มุ่งมั่นพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ โดยกำหนดวิสัยทัศน์ว่า “ยกระดับคุณภาพ เปิดโอกาสทางการศึกษา ร่วมพัฒนากับชุมชน สร้างนักเรียนเป็นคนดี มีความรู้คู่วินัย ใฝ่คุณธรรม น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” (งานบริหารวิชาการ โรงเรียนศิริเวสตรันเพียรอุปถัมภ์, 2552) กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของโรงเรียนเพื่อแก้ปัญหาหรือสร้างเอกลักษณ์เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้บังเกิดแก่ผู้เรียน เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศชาติ และพลโลก การประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์เป็นเงื่อนไขประการหนึ่งที่คุณเรียนต้องได้รับการประเมินผ่านเกณฑ์ของสถานศึกษา จึงจะจบช่วงชั้น

การประยุกต์ใช้กิจกรรมการฝึกร้องเพลง เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิต จึงเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน เป็นการวิจัยเชิงตามแนวคิดของแอบบัทท์ (Abbott, 1985 อ้างถึงใน ธีรวุฒิ เอกะกุล, 2551) ซึ่งรูปแบบการวิจัยนี้เป็นการหมุนวงจรการปฏิบัติการขนาดใหญ่ เริ่มตั้งแต่การกำหนดจุดมุ่งหมายในการปฏิบัติการอย่างชัดเจนก่อนว่าต้องการปฏิบัติการอะไร เพื่ออะไร เมื่อกำหนดจุดมุ่งหมาย การวิจัยที่ชัดเจนแล้ว จึงทำการสำรวจข้อมูลทุกประเด็นที่จะทำการปฏิบัติการวิจัย โดยทำการวิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการจำเป็น และวิธีการปฏิบัติ

ในการพัฒนาคุณลักษณะ จากนั้นจึงเริ่มเข้าสู่กระบวนการวิจัยปฏิบัติการในขั้นตอนการวางแผน (Planning) โดยเตรียมแผนงานทั้งหมดที่จะใช้ในการวิจัย ขั้นตอนการนำแผนไปปฏิบัติ (Action) เป็นการลงมือกระทำการวิจัยตามแผนที่เตรียมไว้ โดยปฏิบัติไปตามขั้นตอนกิจกรรมที่ได้กำหนดไว้ ขั้นตอนการสังเกตติดตามผลประเมินผล (Observation) โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลสิ่งที่ได้จากการปฏิบัติการ และขั้นตอนการสะท้อนกลับ (Reflection) โดยทำการตรวจสอบผลการปฏิบัติการว่าบรรลุผลตามที่กำหนดไว้หรือไม่ หากผลการปฏิบัติการไม่บรรลุผลก็กลับไปปรับแก้ไขแผนงานใหม่ หากผลการปฏิบัติการบรรลุผล ก็ปฏิบัติการในวงรอบต่อไป จนได้กระบวนการการประยุกต์ใช้กิจกรรมการฝึกร้องเพลงเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาสภาพปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนโรงเรียนแห่งหนึ่งของกรมสามัญเดิม ปัจจุบันเป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตราด โดยการติดตามพฤติกรรมเสี่ยงหรือการกระทำความผิดต่อระเบียบของโรงเรียนของฝ่ายปกครองและครูที่ปรึกษา ปีการศึกษา 2551 และปีการศึกษา 2552 พบว่า มีนักเรียนที่ประพฤติไม่เหมาะสมจนต้องมีการเชิญผู้ปกครองมาพบที่โรงเรียน นักเรียนส่วนใหญ่ของโรงเรียนในภาพรวม ยังขาดระเบียบวินัย ขาดความรับผิดชอบ มาโรงเรียนสาย หนีเรียน มีกิริยาจาไม่สุภาพ แต่งกายผิดระเบียบ ขาดน้ำใจช่วยเหลือในงานส่วนรวม ย่อหย่อนทางคุณธรรมจริยธรรม โดยสังเกตจากบันทึกพฤติกรรมนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของครูที่ปรึกษา นอกจากนี้จากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนในปีการศึกษา 2552 และจากการสัมภาษณ์คณะครูจำนวน 6 คน ถึงปัญหาและสาเหตุของปัญหาให้ความเห็นว่า จากที่ได้ทำการสอนและร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ กับนักเรียนในปีการศึกษา 2552 พบคุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นหลายลักษณะแตกต่างกันไป เช่น ชอบมานั่งดึกก็ดาร์ ร้องเพลงได้อาการเรียนจนเข้าห้องเรียนสาย ขาดความพากเพียร ไม่มีความอดทน ไม่สนใจเรียน ไม่ทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย ไม่ส่งงาน ใช้สิ่งของเครื่องใช้ไม่ทะนุถนอม เปิดน้ำเปิดไฟทิ้งไว้ และจากข้อมูลงานทะเบียนโรงเรียน พบว่า คะแนนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน ได้แก่ ความขยัน ความซื่อสัตย์ ความประหยัด และภูมิใจในความเป็นไทย มีนักเรียนบางส่วนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์อยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุง (งานทะเบียนโรงเรียนศิริเวสรัตนเพียรอุปถัมภ์, 2552) อันเป็นผลเนื่องมาจากคุณธรรมจริยธรรมแตกต่างกัน และซึ่งกล่าวมานี้ เป็นปัญหาของการสร้างเสริมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ที่ขาดความชัดเจนของแนวทางในการปฏิบัติอย่างเป็นระบบ ในหน้าที่ของโรงเรียนโดยผู้บริหารสถานศึกษา ต้องเป็นผู้นำในการวางแผนพัฒนาระบบการดำเนินงานให้มีความชัดเจน

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในโรงเรียนแห่งนี้ มีความสำคัญและจำเป็นจะต้องปลูกฝังพัฒนาให้เกิดอย่างเป็นรูปธรรม นำไปสู่การปฏิบัติให้ได้อย่างแท้จริง โดยนำกิจกรรมทางดนตรี ได้แก่ กิจกรรมการฝึกร้องเพลงมาประยุกต์ใช้ ซึ่งจะพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนที่เหมาะสม สอดคล้องกับวัยและความต้องการของนักเรียน โดยอาศัยความร่วมมือของผู้ปกครอง ครู ช่วยกันส่งเสริมให้นักเรียนสามารถพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของตนเองได้อย่างเหมาะสม การวิจัยนี้จึงเป็นส่วนสำคัญในการแสวงหาแนวทางเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ แก่ผู้เรียน ว่ามีความเหมาะสม และเป็นไปได้ มีความสอดคล้องตรงกับสภาพบริบทและความต้องการซึ่งสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ภายใต้บริบทของสถานศึกษา ซึ่งผลการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่จะนำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาให้ผู้เรียนมีการพัฒนาในเรื่องดังกล่าวอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นและวิธีการฝึกร้องเพลงเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการมัธยมศึกษาจังหวัดตราด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษাত্রาครด
2. เพื่อสร้างกระบวนการการประยุกต์ใช้กิจกรรมการฝึกร้องเพลงเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
3. เพื่อศึกษาผลการประยุกต์ใช้กิจกรรมการฝึกร้องเพลงในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

คำถามการวิจัย

1. ความต้องการจำเป็นและวิธีการในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีอะไรบ้าง
2. กระบวนการในการประยุกต์ใช้กิจกรรมการฝึกร้องเพลงเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นอย่างไร
3. ผลการประยุกต์ใช้กิจกรรมการฝึกร้องเพลงในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นอย่างไร

กรอบแนวคิด

กรอบแนวคิด

กรอบความคิดในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับดนตรี และคุณธรรมจริยธรรม นำมาสังเคราะห์เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยมีแนวทางการวิจัยดังนี้

ผู้วิจัยกำหนดกรอบวิจัยการประยุกต์ใช้กิจกรรมการฝึกร้องเพลงเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งทำการวิเคราะห์เป้าหมาย จากเอกสารงานวิจัย โดยนำนโยบายเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาคน โดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้เชื่อมโยงความร่วมมือระหว่างสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนาและสถาบันการศึกษา เพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดี มีความรู้ และอยู่ดีมีสุขโดย 8 คุณธรรมพื้นฐาน ประกอบด้วย ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคีและมีน้ำใจ กำหนดเป็นเป้าหมายที่ต้องการพัฒนา จากนั้นทำการวิเคราะห์สภาพปัญหาคุณลักษณะของนักเรียน วิเคราะห์ความต้องการจำเป็น โดยทำแบบสอบถามสำรวจเกี่ยวกับความต้องการจำเป็น ข้อเสนอแนะในวิธีปฏิบัติเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน และความเป็นไปได้ พร้อมทั้งแนวทางในการประยุกต์ใช้กิจกรรมการฝึกร้องเพลงเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนจากครูผู้สอนดนตรี ครูที่ปรึกษา ครูฝ่ายปกครอง ครูแนะแนว ครูผู้สอนกลุ่มสาระต่างๆ และผู้ปกครอง แล้วนำมาวิเคราะห์หาข้อสรุปเพื่อสร้างกิจกรรมการฝึกร้องเพลง โดยใช้ทฤษฎีของธอร์นไคล์ (ทิสนา แคมมณี, 2548, หน้า 50) ซึ่งใช้วิธีการฝึกฝนซ้ำ บ่อยๆ ทดสอบความสามารถโดยมีการให้แรงจูงใจด้วยรางวัล และการเสริมแรงการฝึกฝนซ้ำบ่อยๆ ส่งผลให้เกิดการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนด้านความขยัน และด้านความมีวินัย ทฤษฎีของ ออร์ฟ (พิชัย ปรัชญานุสรณ์, 2545, หน้า 2) โดยวิธีการปฏิบัติจากสิ่งที่ทำได้ง่ายที่สุดนำไปสู่การทดลองค้นคว้า เรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ และสรุปเป็นความคิดรวบยอดได้ เพื่อเรียนรู้ในการแสดงออกทางอารมณ์ ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ ส่งผลโดยตรงในการพัฒนาด้านสติปัญญาและด้านจิตใจ และส่งผลทางอ้อมในการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนด้านความสุภาพ และด้านความมีน้ำใจ ทฤษฎีของโคคาย (พิชัย ปรัชญานุสรณ์, 2545, หน้า 2 – 3) ใช้กิจกรรมทางการร้องเพลงที่มีลำดับขั้นตอน ฝึกการฟังและร้องออกเสียงโดยใช้สัญญาณมือ กิจกรรมร้องเพลงเป็นการฝึกการใช้ความละเอียดอ่อน ช่วยให้มีสมาธิ พัฒนาความจำ สร้างความเชื่อมั่นในตนเอง ทำให้จิตใจมั่นคงแน่วแน่และอดทน มีจิตใจเบิกบานรู้จักซาบซึ้งในความงาม ทฤษฎีของ ชูชุกิ (พิชัย ปรัชญานุสรณ์, 2545, หน้า 3) ใช้วิธีการเล่นและการฟังดนตรีในการสร้างให้มีคุณภาพ เป็นบุคคลที่มีสุนทรียภาพ สามารถเรียนรู้ความหมายของดนตรีได้ด้วย

การสอนดนตรีเป็นกลุ่ม มีการเล่นร่วมกันตามตำแหน่งเครื่องดนตรีต่าง ๆ มีการบ้าน มีเกมในชั้นเรียน มีแบบฝึกหัดทางดนตรี ส่งผลในการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนด้านความขยัน ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความสุภาพ ความสะอาด ความสามัคคี และด้านความมีน้ำใจ และทฤษฎีของคุชฌี พนมยงค์ บุญทัศนกุล (2547) ได้นำวิธีการออกกำลังกาย และนำหลักการท่าสมาธิของพุทธศาสนา มาประยุกต์ใช้กับการฝึกร้องเพลง เพื่อให้เกิดปัญญาและความพร้อมทางการเรียนรู้ อาศัยดนตรีมาปรุงแต่งให้มีความสุข การได้แสดงออกทางดนตรีจะนำพาพลังที่มีอยู่ภายในจิตใจของมนุษย์ให้เปล่งออกมาเป็นกระแสเสียงที่สร้างสรรค์สิ่งให้สวยงาม ชัดเจนและโน้มน้าวจิตใจของมนุษย์ให้อ่อนโยนละมุนละไม ทฤษฎีการเลียนแบบของสุกรี เจริญสุข (2544) เป็นการเรียนรู้ทางสุนทรียภาพของนักเรียนที่ต้องอาศัยต้นแบบที่ดี คือ การที่ครูปฏิบัติให้นักเรียนดู และฟังจนนักเรียนเกิดความประทับใจ และจดจำเพื่อนำไปเป็นแบบอย่างปฏิบัติตามให้เหมือนหรือใกล้เคียงกับสิ่งที่ได้รับรู้มา เช่น การร้องเพลง การเล่นดนตรี และการทำท่าประกอบ ทฤษฎีการทำซ้ำของ สุกรี เจริญสุข (2544) เป็นการย้ำทักยะเพื่อให้เกิด ความแม่นยำ ความชำนาญทำให้กำกับ และจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างกิจกรรมดนตรีโดยนำทฤษฎีดังกล่าวข้างต้นมาประยุกต์ใช้เป็นการพัฒนาสิ่งที่ตั้งมั่นในตัวนักเรียนโดยผ่านการฝึกดนตรี เพราะดนตรีเป็นศิลปะศาสตร์อย่างหนึ่งที่มีความละเอียดลึกซึ้ง ผู้เรียนจะต้องใช้สมอง ใช้สมาธิ และใช้ความอดทนในการรับรู้ ความละเอียดลึกซึ้งของดนตรี ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย จิตใจ และเสริมสร้างพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน โดยปฏิบัติ การตามแนวคิดของ แอบบัทท์ (Abbott, 1985 อ้างถึงใน ธีรวิทย์ เอกะกุล, 2551) เป็นการหมุนวงจร การปฏิบัติการขนาดใหญ่ พัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์จากกรวางแผน (Planning) การนำแผนไปปฏิบัติ (Action) การสังเกตติดตามผลประเมินผล (Observation) และการสะท้อนกลับ (Reflection) โดยทำการตรวจสอบผลการปฏิบัติการว่าบรรลุผลตามที่กำหนดไว้หรือไม่ หากผลการปฏิบัติการไม่บรรลุผลก็กลับไปปรับแก้ไขแผนงานใหม่ หากผลการปฏิบัติการบรรลุผล จึงปฏิบัติการในวงรอบต่อไป จนได้กระบวนการการประยุกต์ใช้กิจกรรมการฝึกร้องเพลง เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ดังตารางการวิเคราะห์กิจกรรมการฝึกร้องเพลง ซึ่งกิจกรรมการฝึกร้องเพลงที่นำมาวิเคราะห์ ได้จากการสำรวจความคิดเห็นของครูดนตรี จากนั้นนำมาวิเคราะห์ร่วมกับทฤษฎีที่กำหนด เพื่อวิเคราะห์ว่ากิจกรรมการฝึกร้องเพลง และทฤษฎีที่กำหนดสามารถพัฒนาให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านใดได้บ้าง และกรอบความคิดเบื้องต้นของการวิจัยในแต่ละรอบก่อนการพัฒนา แสดงดังตารางที่ 1 และภาพที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงการวิเคราะห์กิจกรรมการฝึกร้องเพลง ที่สามารถพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์
ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

เป้าหมายจากการใช้ กิจกรรมการฝึก ร้องเพลง	ด้าน ความขยัน	ด้าน ความประหยัด	ด้าน ความซื่อสัตย์	ด้าน ความมีวินัย	ด้าน ความสุภาพ	ด้าน ความสะอาด	ด้าน ความสามัคคี	ด้าน ความมีน้ำใจ
1. ฝึกฝนอย่างจริงจัง สม่ำเสมอ	A,B, C,D, F,G	-	A,C, E,G	A,B, C,D, E,F, G	A,B, C,D, E,F, G	D,F, G	A,C, D,E, F,G	A,D, C,E,F, G
2. ปฏิบัติจากสิ่งที่ทำได้ ง่ายที่สุด	A,B, C,E,F, G	-	A,C, E,F, G	A,C, E, D,F, G	A,D, E,F, G	A,D, F,G	A,C, D,E, F,G	A,D, C,E,F, G
3. กิจกรรม การฝึกสมาธิ	A,C, E,F, G	-	A,B, C,D, E,F, G	A,C, E,D, F,G	A,B, C,D, E,F, G	A,C, D,F, G	A,C, D,E, F,G	C,F, G
4. กิจกรรม การฝึกการหายใจ	A,B, C,D, E,F	-	A,B, C,D, E,F, G	A,B, C, D,E, F,G	A,B, C,D, E,F, G	A,D, F,G	A,C, D,E, F,G	A,C, D,E, F,G
5. กิจกรรม การฝึกโสตประสาท	A,C, D,E, F,G	-	B,C, D,F, G	D,C, E,F, G	A,B, C,D, E,F, G	C,D, F,G	A,C, D,E, F,G	C, F,G

ตารางที่ 1 (ต่อ)

เป้าหมายประสงค์จากการใช้ กิจกรรมการฝึก ร้องเพลง	ด้าน ความยั่งยืน	ด้าน ความประหยัด	ด้าน ความสอดคล้อง	ด้าน ความมีวินัย	ด้าน ความสุขภาพ	ด้าน ความสะอาด	ด้าน ความสามัคคี	ด้าน ความมีน้ำใจ
6. กิจกรรม การแสดงโชว์	A,B, C,D, F,G	C	A,B, C,D, F,G	A,B, C,D, F	A,B, C,D, F,G	C,D, F,G	A,C, D,E, F,G	A,C, D,E, F,G
7. กิจกรรม การฝึกปลั่งเสียง	A,B, C,D, E,F, G	-	A,B, C,D, E,F, G	A,B, C,D, E,F, G	A,B, C,D, E,F, G	C,D, F,G	A,C, D,E, G	A,D, E,F, G
8. กิจกรรม การฝึกซ้อม และ ปฏิบัติซ้ำบ่อย ๆ	A,B, C,D, E, G		A,B, C,D, E,F, G	A,B, C,D, E,F, G	A,C, D,E, F,G	C,D, F,G	A,C, D,E, F, G	A,C, D,E, F, G
9. กิจกรรมการวอร์ม/ การออกกำลังกาย	A,B, C,D, E,F, G	-	A,B, C,D, E,F, G	A,B, C, D,E, F,G	A,C, D,E, F,G	C,D, F,G	A,C, D,E, F,G	A,C, D,E, F,G
10. กิจกรรมการฟัง	A,B, C,D, E,G	-	A,B, D,E, G	A,B, D,E, G	A,B, D,E, G	A,B, D,E, G	A,B, D,E, G	A,B, D,E, G
11. กิจกรรม ฝึกเปิดคอ	A,B, C,D, E,F, G	-	A,C, E,F, G	C,E, G	A,B, C,D, E,F, G	A,B, C,D, E,F, G	B,C, E,F, G	C,D, E,F, G

ตารางที่ 1 (ต่อ)

กิจกรรม การฝึกร้องเพลง	เป้าประสงค์จากการใช้ กิจกรรมการฝึก ร้องเพลง						
	ด้าน ความขยัน	ด้าน ความประหมัด	ด้าน ความซื่อสัตย์	ด้าน ความมีวินัย	ด้าน ความสุภาพ	ด้าน ความสะอาด	ด้าน ความสามัคคี
18. เรียนรู้จากการ ปฏิบัติ	A,B, C,D, E,F, G	A,B, C,D, E,F, G	A,B, C,D, E,F, G	A,B, C,D, E,F, G	A,B, C,D, E,F, G	A,B, C,D, E,F, G	A,B, C,D, E,F, G

A = ทฤษฎีของธอร์นไคค์ (ทิสนา แจมมณี, 2548, หน้า 50) วิธีการคือ การฝึกฝนซ้ำบ่อย ๆ ทดสอบความสามารถ มีการให้แรงจูงใจ รางวัลและการเสริมแรง

B = ทฤษฎีของออร์ฟ (พิชัย ปรัชญานุสรณ์, 2545, หน้า 2) วิธีการคือ ปฏิบัติจากสิ่งที่ทำได้ง่ายที่สุด นำไปสู่การทดลองค้นคว้า เรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ และสรุปเป็นความคิดรวบยอดได้

C = ทฤษฎีของโคคาย (พิชัย ปรัชญานุสรณ์, 2545, หน้า 2 - 3) วิธีการคือ พัฒนาโดยใช้กิจกรรมทางการร้องเพลงที่มีลำดับขั้นตอน ฝึกการฟังและร้องออกเสียงโดยใช้สัญญาณมือ

D = ทฤษฎีของชูซูกิ (พิชัย ปรัชญานุสรณ์, 2545, หน้า 3) วิธีการคือ ใช้วิธีการเล่นและการฟังดนตรีในการสร้างประชากรที่มีคุณภาพ เป็นบุคคลที่มีสุนทรียภาพ สามารถเรียนรู้ความหมายของดนตรีได้ด้วยตนเอง

E = ทฤษฎีของพิทักซ์ คชวงษ์ (2541 อ้างถึงใน จันทิมา ดอกไม้, 2547) วิธีการคือ จัดการเรียนการสอนดนตรีเป็นกลุ่ม มีการเล่นร่วมกันตามตำแหน่งเครื่องดนตรีต่าง ๆ มีการบ้าน มีเกมในชั้นเรียนและมีแบบฝึกหัดทางดนตรี

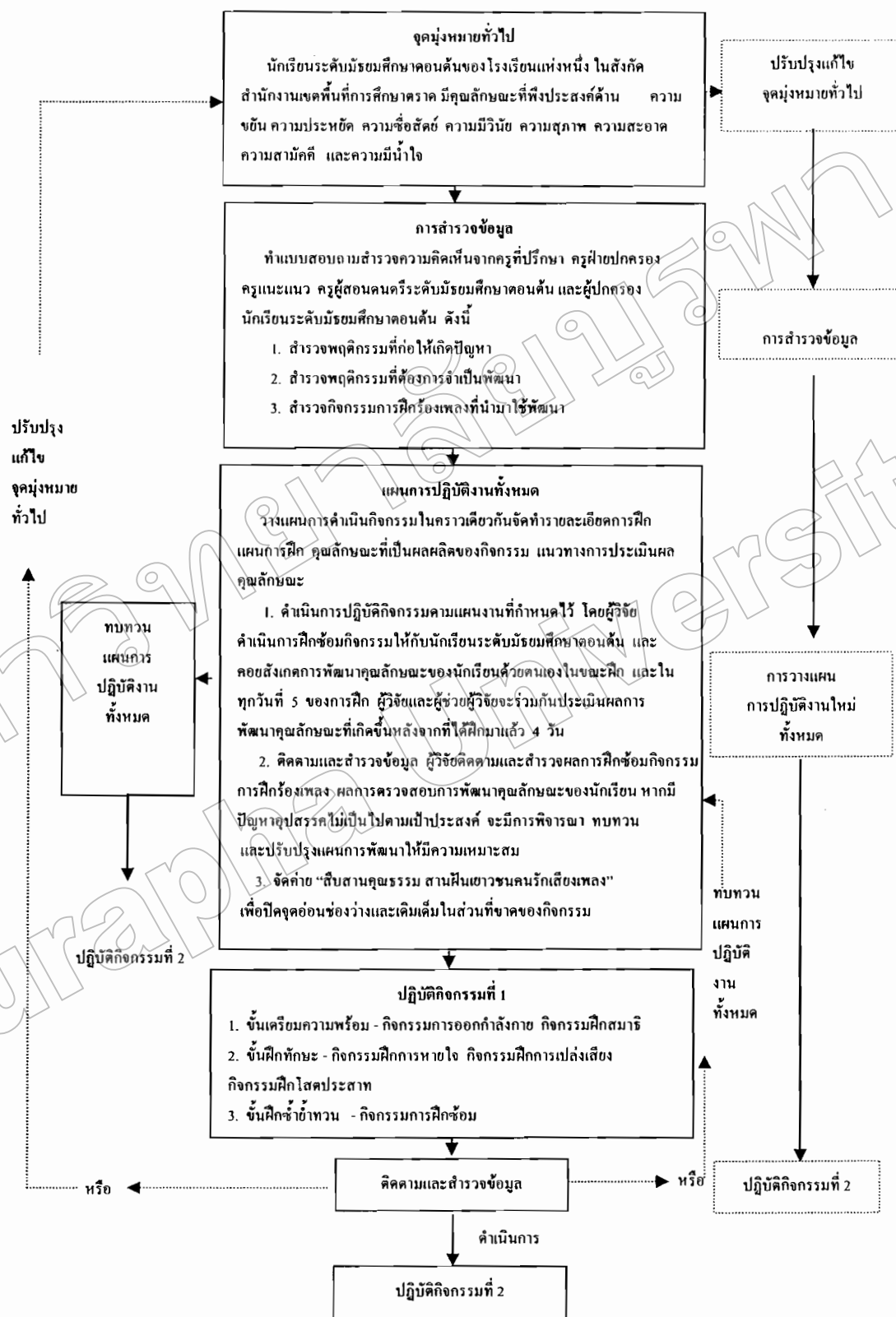
F = ทฤษฎีของคุชฎี พนมยงค์ บุญทัศนกุล (2547) วิธีการคือ นำวิธีการออกกำลังกายและนำหลักการทำสมาธิของพุทธศาสนาประยุกต์ใช้กับการฝึกร้องเพลง เพื่อให้เกิดปัญญาและความพร้อมทางการเรียนรู้ อาศัยดนตรีมาปรุงแต่งให้มีความสุข การได้แสดงออกทางดนตรีจะนำพลังกำลังที่มีอยู่ภายในจิตใจของมนุษย์ ให้เปล่งออกมาเป็นกระแสเสียงที่สร้างสรรค์พลังให้สวยงาม ชัดเกลาและโน้มน้าวจิตใจของมนุษย์ให้อ่อนโยน ละมุนละไม และเมื่อคนได้ร้องเพลง เสียงเพลง

จะไปกระตุ้นสมองให้หลั่งสารชนิดหนึ่งชื่อ ENDORPHIN หรือสารแห่งความสุข สารชนิดนี้หลั่งออกมามากเท่าใด มนุษย์ก็จะมีสุขภาพกายและสุขภาพใจที่สมบูรณ์มากขึ้นเท่านั้น

G = ทฤษฎีการเลียนแบบและทฤษฎีการทำซ้ำ ของสุกรี เจริญสุข (2544) วิธีการคือครูปฏิบัติให้นักเรียนดูและฟัง จนนักเรียนเกิดความประทับใจ และจดจำเพื่อนำไปเป็นแบบอย่างปฏิบัติตามให้เหมือนหรือใกล้เคียงกับสิ่งที่ได้รับรู้มา และทฤษฎีการทำซ้ำ วิธีการคือ การย้ำทักยะเพื่อให้เกิดความแม่นยำ ความชำนาญ ทำให้กำกับ และจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจสอบความเหมาะสมของทฤษฎีและกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยใช้กิจกรรมนี้คือร้องเพลง

1. อาจารย์วุฒิ ถัดจากลม อาจารย์สอนขับร้องประสานเสียง
วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรุงเทพฯ
2. รองศาสตราจารย์ มนัส วัฒนไชยศ รองศาสตราจารย์ระดับ 8
โปรแกรมดนตรีสากล
คณะศึกษาศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
บ้านสมเด็จเจ้าพระยา
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศิริพงษ์ แก้วพลอย ข้าราชการบำนาญมหาวิทยาลัย
ราชภัฏเทพสตรี
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ระพีพันธ์ ฉายวิมล รองคณบดีฝ่ายวางแผนและประกัน
คุณภาพและอาจารย์ภาควิชาวิจัย
และจิตวิทยาประยุกต์
มหาวิทยาลัยบูรพา
5. ดร.คณดาว ปุณณนัท อาจารย์ภาควิชาวิจัยและ
จิตวิทยาประยุกต์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการประยุกต์ใช้กิจกรรมการฝึกร้องเพลงเพื่อพัฒนาคุณลักษณะ
ที่พึงประสงค์ของนักเรียน

วิธีการศึกษาวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แนวทางการวิจัยเชิงปฏิบัติการตามแนวคิดของแอบบัทท์ (Abbutt, 1985 อ้างถึงใน ธีรวุฒิ เอกะกุล, 2551) ซึ่งรูปแบบการวิจัยนี้เป็นการหมุนวงจร การปฏิบัติการขนาดใหญ่ โดยวิเคราะห์สภาพปัญหาความต้องการจำเป็นและวิธีการปฏิบัติ ในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนจากครูผู้สอนคนตรี ครูแนะแนว ครูที่ปรึกษา ครูฝ่ายปกครอง ครูผู้สอนกลุ่มสาระต่าง ๆ และผู้ปกครอง วางแผนการฝึกโดยประยุกต์ใช้กิจกรรม การฝึกร้องเพลงที่จะก่อให้เกิดคุณธรรม ดำเนินกิจกรรม สังเกตและประเมินผล สะท้อนความคิด และหาแนวทางในการพัฒนาในรอบต่อไป โดยมีรายละเอียดตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับคนตรีในการพัฒนาคุณธรรม ทฤษฎี การพัฒนาคุณธรรม คุณธรรมขั้นพื้นฐาน และองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ของนักเรียน
2. วิเคราะห์เป้าหมาย ปัญหา ความต้องการจำเป็นและวิธีการที่ใช้ปฏิบัติ เพื่อกำหนด กิจกรรม โดยออกแบบสอบถามความต้องการจำเป็นและวิธีการที่ใช้ปฏิบัติ
3. ศึกษาค้นคว้าทฤษฎี งานวิจัย หลักการ เพื่อรองรับว่าแต่ละกิจกรรมมีเหตุผลและ หลักการอะไรรองรับเพื่อสามารถพัฒนา แก้ปัญหาคุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์
4. ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการตามแนวคิดของ Abbutt, 1985 อ้างถึงใน ธีรวุฒิ เอกะกุล, 2551) โดยผู้วิจัยจะต้องทำการวินิจฉัยหาจุดบกพร่องของ จุดมุ่งหมายให้ได้ก่อน แล้วจึงทำการวิเคราะห์ข้อเท็จจริงที่กำหนดเป็นปัญหาการวิจัย ซึ่งทั้งสอง ขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยต้องดำเนินการให้ได้ก่อน จากนั้นจึงเริ่มเข้าสู่การปฏิบัติการขั้นวางแผน (Planning) ขั้นปฏิบัติการ (Action) ขั้นสังเกต (Observation) และขั้นสะท้อนกลับ (Reflection) ซึ่งเป็นกระบวนการทำงานที่ผู้วิจัยสามารถใช้ข้อมูลย้อนกลับไปปรับปรุงแผนงานหรือปรับปรุง จุดประสงค์ทั่วไป จากนั้นจึงดำเนินกิจกรรมขั้นต่อไป จนได้กระบวนการในการประยุกต์ใช้ กิจกรรมการฝึกร้องเพลงเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร่วมกับการศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ
5. ศึกษาองค์ประกอบของแผนการประยุกต์ใช้กิจกรรมการฝึกร้องเพลง ขั้นตอน การจัดกิจกรรมตามรูปแบบการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน
6. ออกแบบกรอบการจัดกิจกรรม เขียนรายละเอียดของแผนการประยุกต์ใช้กิจกรรม การฝึกร้องเพลงเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์
7. สร้างเครื่องมือสังเกตคุณลักษณะที่พึงประสงค์

8. นำแผนสู่การปฏิบัติ (Action) ดำเนินการประยุกต์ใช้กิจกรรมการฝึกร้องเพลง สอดแทรกคุณธรรมตามแผนที่กำหนด

9. ประเมินผลคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของกลุ่มเป้าหมายหลังได้รับการพัฒนาด้วย กิจกรรมการฝึกร้องเพลง ตามพฤติกรรมบ่งชี้คุณภาพ โดยการสังเกต (Observation) คุณลักษณะที่พึงประสงค์

10. ติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินการตามแผน

11. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รวบรวมมาได้ สะท้อนความคิด(Reflection) เพื่อนำไปสู่ การปรับปรุงกระบวนการประยุกต์ใช้กิจกรรมการฝึกร้องเพลงเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในรอบต่อไป ดำเนินการเป็นวงจรในการปรับปรุงและ พัฒนา จนกว่าจะได้กระบวนการประยุกต์ใช้กิจกรรมการร้องเพลงเพื่อพัฒนาคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น อย่างเห็นได้ชัด

12. ประเมินประสิทธิผลของกระบวนการสร้างรูปแบบการประยุกต์ใช้กิจกรรมการฝึก ร้องเพลง เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิต โดยการอภิปรายร่วมกับกลุ่ม

13. สรุปผลการดำเนินงานและเขียนรายงานการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้กิจกรรมทางดนตรีเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิต ฉบับนี้ มีขอบเขตการวิจัยดังนี้

1. ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มเป้าหมายในการพัฒนาแบบเจาะจง (Purposive Selection) เกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย คือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 ที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์อยู่ในระดับ 1 จาก 3 ระดับ คือ ระดับ 1 ปรับปรุง ระดับ 2 ปานกลาง ระดับ 3 ดี ในปีการศึกษา 2552 ในโรงเรียนแห่งหนึ่ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิต เหตุผลที่เลือกนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เพราะนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นส่วนใหญ่ของโรงเรียนในภาพรวม ยังขาดระเบียบวินัย ขาดความรับผิดชอบ ขาดคุณธรรม จริยธรรม จากการศึกษาปัญหาในปีการศึกษา 2551 และปีการศึกษา 2552 จากแบบบันทึกความประพฤติของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยการติดตามพฤติกรรมเสี่ยงหรือการทำความผิดระเบียบของโรงเรียนของฝ่ายปกครอง และครูที่ปรึกษา พบว่า มีนักเรียนที่ประพฤติไม่เหมาะสมจนต้องมีการเชิญผู้ปกครองมาพบ

ที่โรงเรียน นักเรียนส่วนใหญ่ของโรงเรียนในภาพรวม ยังขาดระเบียบวินัย ขาดความรับผิดชอบ ข้อย่อยทางคุณธรรม จริยธรรม โดยสังเกตจากคะแนนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนที่โรงเรียนได้กำหนดขึ้นตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (งานทะเบียนโรงเรียน ปีการศึกษา 2552) และจากการบันทึกพฤติกรรมนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของ ครูที่ปรึกษา นอกจากนี้ จากการสัมภาษณ์คณะครูจำนวน 6 คน ถึงปัญหาและสาเหตุของปัญหา ให้ความเห็นว่า จากที่ได้ทำการสอนและร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ กับนักเรียนในปีการศึกษา 2551 และ ปีการศึกษา 2552 พบคุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หลายลักษณะแตกต่างกันไป เช่น ขาดความพากเพียร ไม่มีความอดทน ไม่ทำงานตามที่ได้รับ มอบหมาย ไม่ส่งงานตามกำหนดเวลา ขาดความรับผิดชอบ ไม่สนใจเรียน พุดจาไม่สุภาพ ขาดความอ่อนน้อมถ่อมตน แต่งกายผิดระเบียบ ขาดความสามัคคี มีอารมณ์ฉุนเฉียวต่อเพื่อน ไม่รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ชอบทำลายข้าวของ ไม่มีความเสียสละ และมีการลักขโมย สิ่งของผู้อื่น

2. วิเคราะห์จุดมุ่งหมาย จากเอกสาร งานวิจัย โดยนำนโยบายเร่งรัดการปฏิรูป การศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาคน โดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการ เรียนรู้เชื่อมโยงความร่วมมือระหว่างสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนา และ สถาบันการศึกษา เพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดี มีความรู้ และอยู่ดีมีสุขโดย 8 คุณธรรมพื้นฐาน ประกอบด้วย ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคีและมีน้ำใจ การวิจัยนี้ได้ กำหนดเป้าหมาย ที่ต้องการพัฒนาเพียงแค่ 7 ด้าน ได้แก่ ขยัน ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคีและมีน้ำใจ ส่วนด้านความประหยัด การวิจัยนี้ จะไม่เน้นพัฒนาด้านความประหยัดด้วย กิจกรรมการฝึก แต่จะเป็นการประหยัดที่เกิดขึ้นจากการที่ผู้ปฏิบัติใช้กิจกรรมร้องเพลงในการฝึก เพราะเนื่องจากการใช้ชีวิตในห้องเรียนในขณะที่ฝึกไม่ครอบคลุมถึงการประหยัด แต่ในขณะเดียวกัน กิจกรรมการร้องเพลงเป็นกิจกรรมดนตรีที่ทำได้ง่าย สะดวกและประหยัดกว่ากิจกรรมดนตรีอื่น ๆ เพราะเครื่องดนตรี ชิ้นเอกคือ “เส้นเสียง” ซึ่งอยู่ภายในร่างกายของเรา ไม่ต้องซื้อหาด้วยราคาแพง ไม่จำเป็นต้องซื้อเครื่องดนตรีราคาแพงมาเล่น (วณิ ลัดดาภิบาล, 2542, หน้า 1)

3. วิเคราะห์สภาพปัญหาคุณลักษณะของนักเรียนจากครูที่ปรึกษา ครูฝ่ายปกครอง ครูแนะแนว ครูผู้สอนกลุ่มสาระต่าง ๆ และผู้ปกครอง วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นโดยทำ แบบสอบถามสำรวจเกี่ยวกับความต้องการจำเป็น ข้อเสนอแนะในวิธีการ(อิงกลุ่ม) เพื่อพัฒนา คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน และความเป็นไปได้จากครูผู้สอนดนตรี และผู้ปกครอง

4. วิเคราะห์หาข้อสรุปกิจกรรมการฝึกร้องเพลงที่สามารถพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักคุณธรรมขั้นพื้นฐาน เพื่อสร้างกิจกรรมการฝึกร้องเพลงในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน กิจกรรมการฝึกร้องเพลงที่ได้จากการวิเคราะห์ ประกอบด้วย กิจกรรมการฝึกการหายใจ กิจกรรมการฝึกเปล่งเสียง กิจกรรมการฝึกโสตประสาท กิจกรรมการฝึกซ้อมร้องเพลง นอกจากนี้ได้นำวิธีการออกกำลังกายและนำหลักการท่าสมาธิของพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้กับการฝึกร้องเพลง เพื่อให้เกิดปัญญาและความพร้อมทางการเรียนรู้ โดยนำกิจกรรมที่สร้างขึ้นนำไปสู่กระบวนการวิจัยปฏิบัติการ ซึ่งกระบวนการวิจัยปฏิบัติการที่นำมาปฏิบัติ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ตามแนวคิดของ แอบบัทท์ (Abbutt, 1985 อ้างถึงใน ธีรวุฒิ เอกะกุล, 2551) โดยเริ่มตั้งแต่การกำหนดจุดมุ่งหมายในการปฏิบัติ การสำรวจข้อมูลทุกประเด็นที่จะทำการปฏิบัติการวิจัย โดยทำการวิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการจำเป็น และวิธีการปฏิบัติในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ จากนั้นจึงเริ่มเข้าสู่กระบวนการวิจัยปฏิบัติการในขั้นตอนการวางแผน (Planning) นำแผนไปปฏิบัติ(Action) ตามที่ได้กำหนดไว้ เป็นเวลา 9 สัปดาห์ ๆ ละ 5 วัน อย่างน้อยวันละ 30 – 60 นาที สังเกตติดตามผลประเมินผล (Observation) และการสะท้อนกลับ (Reflection) จนครบกระบวนการ การประยุกต์ใช้กิจกรรมการฝึกร้องเพลงเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มีประสิทธิภาพ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การประยุกต์ใช้ หมายถึง การริเริ่มสร้างสรรค์ และการดัดแปลงกิจกรรมการฝึกร้องเพลงอย่างเหมาะสมกับบริบทและบังเกิดคุณประโยชน์กับผู้ปฏิบัติ
2. กิจกรรมการฝึกร้องเพลง หมายถึง วิธีการที่ผู้วิจัยจัดประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับการร้องเพลง เพื่อพัฒนานักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ให้เป็นบุคคลที่มีสุนทรียภาพ อันจะก่อให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ประกอบด้วยกระบวนการฝึก 3 ขั้น ดังนี้
 - กระบวนการฝึกขั้นที่ 1 การเตรียมความพร้อม เป็นกระบวนการที่ผู้วิจัยจัดให้นักเรียนที่เข้ารับการฝึกมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ เป็นการจัดระเบียบร่างกายและจิตใจ อีกทั้งเป็นวิธีการดูแลร่างกายให้มีสุขภาพที่ดี พร้อมทั้งจะฝึกร้องเพลง ประกอบด้วย

1. กิจกรรมการออกกำลังกาย คือ การนำกิจกรรมการวิ่งและกิจกรรมกายบริหารมาประยุกต์ใช้กับการฝึกร้องเพลง ซึ่งมีการกำหนดวิธีการปฏิบัติ เวลาและจำนวนครั้งที่ผู้ฝึกต้องปฏิบัติตาม โดยปรับให้เหมาะสมกับผู้ฝึก เพื่อให้ผู้ฝึกมีความพร้อมในการฝึกกิจกรรม มีการดูแลและเกิดการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความขยัน ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความมีวินัย

ด้านความสุภาพ ความสะอาด ความสามัคคี และด้านความมีน้ำใจ

2. กิจกรรมการทำสมาธิ คือ การนำหลักการทำสมาธิของพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้กับการฝึกร้องเพลง เพื่อให้เกิดปัญญาและความพร้อมทางการเรียนรู้ โดยมีการกำหนดวิธีการปฏิบัติ เวลา และจำนวนครั้งที่ผู้ฝึกต้องปฏิบัติตาม ซึ่งปรับให้เหมาะสมกับผู้ฝึก ส่งผลให้ผู้ฝึกเกิดการพัฒนาลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความขยัน ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความมีวินัย ด้านความสุภาพ ความสะอาด ความสามัคคี และด้านความมีน้ำใจ

กระบวนการฝึกขั้นที่ 2 การฝึกทักษะ เป็นกระบวนการที่ผู้วิจัยจัดให้นักเรียนที่ได้รับการฝึกได้ฝึกทักษะการร้องเพลง ประกอบด้วย

1. กิจกรรมการฝึกการหายใจ คือ กิจกรรมการฝึกควบคุมและผ่อนคลายใจเพื่อการขับร้องโดยมีการกำหนดวิธีการฝึก กำหนดเวลาและจำนวนครั้งที่ผู้ฝึกต้องปฏิบัติตาม ซึ่งปรับให้เหมาะสมกับผู้ฝึก ส่งผลให้ผู้ฝึกเกิดการพัฒนาลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความขยัน ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความมีวินัย ด้านความสุภาพ ความสะอาด ความสามัคคี และด้านความมีน้ำใจ

2. กิจกรรมการฝึกเปล่งเสียง คือ กิจกรรมการฝึกออกเสียงโดยฟังซีดีประกอบ ซึ่งมีการกำหนดวิธีการฝึก กำหนดเวลาและจำนวนครั้งที่ผู้ฝึกต้องปฏิบัติตาม ซึ่งปรับให้เหมาะสมกับผู้ฝึก ส่งผลให้ผู้ฝึกเกิดการพัฒนาลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความขยัน ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความมีวินัย ด้านความสุภาพ ความสะอาด ความสามัคคี และด้านความมีน้ำใจ

3. กิจกรรมการฝึกไต่ระดับประสาท คือ กิจกรรมการฟัง เพื่อฝึกการแยกแยะระดับเสียง ให้ความรู้ความแตกต่างของเสียงและจังหวะ ซึ่งมีการกำหนดวิธีการฝึก กำหนดเวลาและจำนวนครั้งที่ผู้ฝึกต้องปฏิบัติตาม โดยปรับให้เหมาะสมกับผู้ฝึก ส่งผลให้ผู้ฝึกเกิดการพัฒนาลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความขยัน ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความมีวินัย ด้านความสุภาพ ความสะอาด ความสามัคคี และด้านความมีน้ำใจ

กระบวนการฝึกขั้นที่ 3 การฝึกซ้ำอย่างต่อเนื่อง เป็นกระบวนการที่ผู้วิจัยจัดให้นักเรียนที่ได้รับการฝึก นำทักษะการฝึกร้องเพลงในกระบวนการขั้นที่ 2 นำกลับมาฝึกซ้ำอย่างต่อเนื่องพร้อมทั้งฝึกขับร้องเพลงด้วยเสียงดนตรีประกอบการร้องเพลง (Karaoke) ด้วยตนเอง ได้แก่

กิจกรรมการฝึกซ้อม คือ การนำกิจกรรมการฝึกร้องเพลงต่าง ๆ ที่ได้เรียนรู้ตามที่ครูผู้ฝึก ฝึกให้ในสัปดาห์นั้น ๆ มาฝึกซ้อม ทบทวนด้วยตนเอง และนำทักษะทั้งหมดมาบูรณาการฝึกซ้อมร้องเป็นเพลง ซึ่งเป็นเพลงที่ตนเองสนใจด้วยเสียงดนตรีประกอบการร้องเพลง (Karaoke) โดยคำนึงถึงการฝึกซ้อมที่มีประสิทธิภาพ ปราศจากการควบคุมจากครูผู้ฝึก ส่งผลให้ผู้ฝึกเกิด

การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความขยัน ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความมีวินัย
ด้านความสุภาพ ความสะอาด ความสามัคคี และด้านความมีน้ำใจ

3. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ หมายถึง ลักษณะประจำตัวที่ชี้ให้เห็นถึงคุณธรรม
ขั้นพื้นฐาน ของกระทรวงศึกษาธิการ ที่ต้องการให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียน
แห่งหนึ่งแสดงออก ประกอบด้วย ขยัน ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคีและมีน้ำใจ

4. การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ หมายถึง กระบวนการที่ส่งเสริมและพัฒนาให้
นักเรียนมีลักษณะประจำตัวที่ชี้ให้เห็นคุณธรรมขั้นพื้นฐาน โดยการประยุกต์ใช้กิจกรรมการฝึกร้อง
เพลงเป็นสื่อในการพัฒนา ตามแผนการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาตามกระบวนการฝึก 3 ขั้น 6
กิจกรรม ดังนี้ กระบวนการฝึกขั้นที่ 1 การเตรียมความพร้อม ประกอบด้วย กิจกรรม
การออกกำลังกาย กิจกรรมการทำสมาธิ กระบวนการฝึกขั้นที่ 2 การฝึกทักษะ ประกอบด้วย
กิจกรรมการฝึกการหายใจ กิจกรรมการฝึกเปล่งเสียง กิจกรรมการฝึกโสตประสาท
กระบวนการฝึกขั้นที่ 3 การฝึกซ้ำย้ำทวน ประกอบด้วย กิจกรรมการฝึกซ้อม โดยมีการพัฒนา
การสังเกต ประเมินผล และสะท้อนผลการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

5. แนวทางคุณธรรมขั้นพื้นฐาน หมายถึง ความคิดเห็นของครูโรงเรียนแห่งหนึ่ง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตราด ที่จะพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนตามคุณธรรมขั้นพื้นฐาน
ที่กระทรวงศึกษาธิการเร่งรัดให้มีการพัฒนาคน ประกอบด้วย ความขยัน ความซื่อสัตย์
ความมีวินัย ความสุภาพ ความสะอาด ความสามัคคี และความมีน้ำใจ

6. คุณธรรมขั้นพื้นฐาน หมายถึง คุณธรรมพื้นฐานที่กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบาย
ปลูกฝังให้กับเยาวชน ได้แก่

6.1 ความขยัน หมายถึง ความตั้งใจเพียรพยายามทำหน้าที่การทำงานอย่างต่อเนื่อง
สม่ำเสมอ อดทน ไม่ท้อถอยเมื่อพบอุปสรรค ความขยันต้องปฏิบัติควบคู่กับการใช้สติปัญญา
แก้ปัญหาจนเกิดผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย

6.2 ความประหยัด หมายถึง การรู้จักถนอมใช้ทรัพย์สินสิ่งของแต่พอควร
พอประมาณให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า ไม่ฟุ่มเฟือย ฟุ้งเฟ้อ

6.3 ความซื่อสัตย์ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการยึดมั่นในความถูกต้อง
ประพฤติตรงทั้งต่อหน้าที่ ตรงต่อเวลา ไม่ใช้เล่ห์กลลศโกงทั้งทางตรงและทางอ้อม รับรู้หน้าที่ของ
ตนเองและปฏิบัติอย่างเต็มที่ ถูกต้องไม่เอนเอียง ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม มีความจริงใจ ปลอดจาก
ความรู้สึกลำเอียงหรืออคติ

6.4 ความมีวินัย หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการยึดมั่นในระเบียบแบบแผน ข้อบังคับและข้อปฏิบัติ ซึ่งมีทั้งวินัยในตนเองและวินัยต่อสังคม โดยที่ตนเองยินดีปฏิบัติตามอย่าง เต็มใจและตั้งใจ

6.5 ความสุภาพ คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความเรียบร้อย อ่อนโยน อ่อนน้อมถ่อมตนตามสถานภาพและกาลเทศะ ไม่ก้าวร้าวรุนแรงวางอำนาจข่มผู้อื่นทั้งโดยวาจาและท่าทาง เป็นผู้ที่มีการยาทต่อเพื่อน ครู และบุคคลทั่วไป รวมถึงการแต่งกายที่เหมาะสมกับบุคคล เวลา และสถานที่ที่มีกิจกรรมยาทที่ติงาม มีสัมมาคารวะ

6.6 ความสะอาด หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการช่วยรักษาความสะอาด เรียบร้อยของสถานที่ฝึก อุปกรณ์การฝึกพร้อมทั้งเก็บอุปกรณ์การฝึกอย่างเป็นระเบียบ รักษา ความสะอาดของร่างกาย เครื่องแต่งกายและดูแลร่างกายอย่างถูกต้องตามสุขลักษณะ มีพฤติกรรม ร่าเริง แจ่มใส มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ร่วมฝึกและครูผู้ฝึก

6.7 ความสามัคคี หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความพร้อมเพรียงกัน ความกลมเกลียวกัน ความปรองดองกัน ร่วมใจกันปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามที่ต้องการ เกิดการงานอย่างสร้างสรรค์ ปราศจากการทะเลาะวิวาท ไม่เอาัดเอาเปรียบกัน เปิดใจกว้าง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รับผิดชอบของกันทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตามที่ดี ร่วมฝึกซ้อม อย่างพร้อมเพรียงเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ร่วมมือและช่วยเหลือเกื้อกูลกันจนกิจกรรมประสบ ความสำเร็จ แก้ปัญหาและขจัดความขัดแย้งได้ เป็นผู้มีเหตุผล ยอมรับความแตกต่างทางความคิด ความเชื่อ พร้อมทั้งจะปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติ

6.8 ความมีน้ำใจ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการความจริงใจที่ไม่เห็นแก่ เพียงตัวเองหรือเรื่องของตัวเอง แต่เห็นอกเห็นใจ เห็นคุณค่าในเพื่อนมนุษย์ มีความเอื้ออาทร เอาใจใส่ ให้ความสนใจในความต้องการความจำเป็น ความทุกข์สุขของผู้อื่น และพร้อมที่จะให้ ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกัน

7. การประยุกต์ใช้กิจกรรมการฝึกร้องเพลงเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หมายถึง วิธีดำเนินการที่สร้างสรรค์ทางการขับร้อง ในการเป็นสื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของโรงเรียนแห่งหนึ่ง ตามแนวทางคุณธรรมขั้นพื้นฐาน

8. ค่าย “สืบสานคุณธรรม สานฝันเยาวชนคนรักเสียงเพลง” หมายถึง การจัดกิจกรรม การอยู่ค่ายเป็นเวลา 1 วัน ของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายหลังจากฝึกกิจกรรมการร้องเพลงเพื่อพัฒนา คุณลักษณะที่พึงประสงค์ครบ 9 สัปดาห์แล้ว โดยมีกิจกรรม ดังนี้

8.1 กิจกรรมการสร้างสัมพันธภาพ

8.2 กิจกรรมสนทนาการ

8.3 กิจกรรมการประยุกต์ใช้คอมพิวเตอร์ฝึกร้องเพลง

8.4 กิจกรรมเลือกขวัญใจเยาวชนค่าย

9. ครูคนตรี หมายถึง ครูที่จัดการเรียนการสอนวิชาดนตรี กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการมัธยมศึกษาจังหวัดตราด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดราด

10. ผู้ปกครอง หมายถึง ผู้ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการมัธยมศึกษาจังหวัดตราด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดราด โดยตรงที่บ้าน ซึ่งมีความสนใจ ยินดีสละเวลาให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน

11. นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หมายถึง นักเรียนที่เรียนอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2-3 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 ที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ได้แก่ ด้านความขยัน ด้านความประหยัด ด้านความซื่อสัตย์ และภูมิใจในความเป็นไทย อยู่ในระดับ 1 จาก 3 ระดับ คือ ระดับ 1 ปรับปรุง ระดับ 2 ปานกลาง ระดับ 3 ดี ในปีการศึกษา 2552 โรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดราด

12. กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการมัธยมศึกษาจังหวัดตราด หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาเดิม จำนวน 15 โรงเรียน

13. โรงเรียนแห่งหนึ่ง หมายถึง โรงเรียนหนึ่งในกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการมัธยมศึกษาจังหวัดตราด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดราด

14. ทีมวิจัย หมายถึง กลุ่มนักวิจัยซึ่งประกอบด้วย ผู้วิจัย และผู้ช่วยผู้วิจัย 2 คน ได้แก่ ครูเนาะเนว และครูฝ่ายปกครองระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนที่ต้องการพัฒนาคุณธรรมขั้นของนักเรียน ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย มีดังนี้

1. ได้รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยการประยุกต์ใช้กิจกรรมการฝึกร้องเพลง
2. เป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้กิจกรรมการฝึกร้องเพลง เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

3. ได้กระบวนการที่ช่วยให้นักเรียนมีประสบการณ์และมีพัฒนาการทางด้านสุนทรียรส
ซึ่งจะนำไปสู่ความซาบซึ้งของตนเอง อันจะส่งเสริมร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม เจตคติ
และคุณลักษณะที่พึงประสงค์

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University